

Zo tel je: kolonies van Huiszwaluwen

In deze rubriek pakken we telkens een telprobleem aan en laten we deskundigen aan het woord. Deze keer vragen we Henk Meeuwssen hoe hij de aantallen van een groot aantal kolonies van Huiszwaluwen in kaart brengt. 'We belonen melders van nieuwe kolonies met een cake.'

Hoe pak je de telling aan?

Mijn zus Elly en ik tellen eind juli in vijf dagen tijd een gebied in Noord-Brabant van ongeveer 250 vierkante kilometer. Het gaat om ons geboortedorp Alphen, waar mijn zus nog woont, en de omliggende dorpen Riel, Gilze, Hulten, Molenschot, Chaam, Ulicoten en Baarle-Nassau. Voor ons is het tellen een beetje vakantie vieren: mooi weer, 350 kilometer fietsen en op tijd koffie met een boterham. Dit jaar tellen we de nesten voor de 28^e keer, gewapend met een kaart, verrekijker en de lijst met ondertussen bijna 700 adressen.

Hoe vinden jullie nieuwe kolonies?

Het komt goed uit dat we beide van fietsen houden. We fietsen niet alleen langs de bekende adressen, maar doorkruisen ons hele telgebied. Dat vergroot de kans op het zien of horen van Huiszwaluwen op voor ons onbekende plekken. We letten extra op in de buurt van bestaande kolonies en bij nieuwe huizen met geschikte daken. Daarnaast plaatsen we elk jaar een stuk in de lokale krantjes met onze telresultaten, inclusief een lijst met adressen waarop we de zwaluwen aantreffen. We roepen iedereen op om adressen door te geven die nog

niet op de lijst staan en dat belonen we met een cake. Bijna elk jaar levert ons dat meerdere nieuwe adressen op.

De telrichtlijnen schrijven voor: 'Minimaal eenmaal nesten in aanbouw en bewoonde nesten tellen tussen 15 juni-15 augustus'. Wat is volgens jou de beste tijd?

De beste telperiode durf ik niet zo goed te zeggen. Het is vooral belangrijk om elk jaar in ongeveer dezelfde periode te tellen en op dezelfde manier. Eind juli zien we heel wat jongen in de nesten zitten. Zijn er al legsels uitgevlogen, dan verraadde de poep onder de nesten dat ze bewoond waren, tenzij de bewoners van het pand heel netjes zijn. Wij tellen overigens de nesten in aanbouw alleen mee wanneer ze bijna af zijn, maar daarover valt te discussiëren.

Hoe stellen jullie vast of een nest is bezet?

Jongen steken hun kopjes uit het nest, oudervogels vliegen in en uit of er ligt veel poep onder het nest. De kans op dit soort waarnemingen lijkt me in juni een stuk kleiner dan eind juli. Moeilijker wordt het wanneer er geen teken van leven is bij een

nest. Als het om een puntgaaf nest gaat, geven we het vaak het voordeel van de twijfel. Grote kans dat er net aan een tweede legsel is begonnen.

Zien jullie ook dat nesten gekaapt worden door andere soorten, zoals Ringmus en Huismus?

Gekaapte nesten zijn vaak gemakkelijk te herkennen. De nestopening is groter en in het geval van mussen steekt er altijd wel stro en/of een veertje uit. Bij twijfel neem ik weleens wat poep van de grond en wrijf dat in mijn handen fijn. Bij Huiszwaluwen tref je heel veel schildjes van insecten aan, bij mussen is de poep 'meliger'.

Nesten zitten vaak onder dakranden van woonhuizen. Hoe reageren bewoners op jullie telwerk?

We zijn ondertussen bekend en kunnen bijna overal zo het erf op lopen. Bij nieuwe adressen bellen we eerst aan om toegang tot het erf te vragen, te polsen wat de bewo-



Foto boven: Arjan Boele



Henk Meeuwssen.
Foto: José van Dijk



Huiszwaluw verzamelt nestmateriaal voor de bekleding van het nest, Brabantse Biesbosch, 6 juni 2009. Foto: Hans Gebuis

ners van de nesten vinden en zo nodig wat 'zendingswerk' te doen. Bijna altijd zijn ze enthousiast over hun vogeltjes en vragen soms zelfs advies over hoe ze meer zwaluwen onderdak kunnen bieden. Een enkele keer ergeren ze zich aan de poep. We gaan nooit met ze in discussie, maar proberen wel wat meer sympathie voor de zwaluwen bij te brengen.

Jullie tellen al 28 jaar. Wat heb je zien veranderen?

Dat is een verhaal op zich. In 1990 begonnen we met 463 nesten. Vijf jaar later waren er maar 231 over. Geleidelijk aan groeiden de aantallen weer, naar een record van 987 nesten in 2011. Sindsdien namen ze vijf jaar op rij af, maar we maken ons nog geen zorgen. De verspreiding is voor ons raadselachtig. Het gebeurt zelden dat de trend in alle acht de dorpen gelijk is in een jaar. In het ene dorp kan het aantal nesten substantieel toenemen, terwijl in een buurdorp sprake is van een serieuze afname. Het lijkt erop dat de zwaluwen heel mobiel zijn.

● **Albert de Jong**

> sovon.nl/kolonievogels